

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

ΘΕΜΑ Α

A1. Ο συγγραφέας του κειμένου πραγματεύεται τις μορφές της φιλίας και την αδιαπραγμάτευτη αξία της. Επισημαίνεται, αρχικά, ο διαχρονικός και διεθνικός χαρακτήρας της, που της προσδίδει μια «ιδιαίτερη» θέση στο πανανθρώπινο αξιακό σύστημα, καθώς μάλιστα εξυμνείται ιδιαίτερα και από τη λογοτεχνία. Σημειώνεται, επίσης, ότι σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η φιλία συνδέεται με την αμοιβαία αγάπη προς το συνάνθρωπο και ότι οι φιλικές σχέσεις διακρίνονται αρχικά σ' αυτές που έχουν ως κοινή βάση το όφελος ή την ευχαρίστηση. Η ιδανικότερη, όμως, φιλία, όπως τονίζεται, είναι εκείνη που αμοιβαία στηρίζεται σε κοινούς ηθικούς και αξιακούς κώδικες, στην «αρετή», παραμένοντας αναλλοίωτη. Κλείνοντας, τονίζεται ότι ο φίλος είναι ο καλοπροαίρετος σύμβουλος, ο κριτής και συμπαραστάτης σε κάθε σημαντική πτυχή του ανθρώπινου βίου.

ΘΕΜΑ Β

B1. α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

B2. α) Ανάπτυξη με συνδυασμό μεθόδων

→ Ανάπτυξη με διαίρεση στις πρώτες τρεις περιόδους:

Διαιρετέα έννοια: φιλικές σχέσεις

Διαιρετική βάση: στόχος της φιλίας κατά τον Αριστοτέλη

Μέλη της διαίρεσης: «διὰ το χρήσιμον», «δι' ἡδονήν», «διὰ το αγαθόν»

→ Ανάπτυξη με αιτιολόγηση: «Και στις δύο... επειδή ... ευχάριστης συναναστροφής». Αιτιολογείται για ποιο λόγο αναπτύσσεται η «αγάπη».

→ Ανάπτυξη με παραδείγματα σε αρκετά σημεία, όπου υπάρχει παρένθεση, π.χ.

(για τις υποθέσεις, τις ανάγκες, ... , κτλ)

Και οι πέντε περιπτώσεις χρήσης παρενθέσεων χρησιμεύουν για την παράθεση παραδειγμάτων : α) παραδείγματα χρησιμότητας β) παραδείγματα ευχαρίστησης γ) παραδείγματα ειδών ταύτισης δ) παραδείγματα κέρδους ε) παραδείγματα είδους απόλαυσης

→ Εντοπίζεται και σύγκριση - αντίθεση στην τελευταία περίοδο της παραγράφου, όπου η κίβδηλη «αγάπη» δεν έχει ως αίτιο την ανθρώπινη ποιότητα αλλά την προσδοκία κέρδους ή απόλαυσης, δηλαδή προσωπικής ωφέλειας, όπως δηλώνεται και από την χρήση του αντιθετικού συνδέσμου «αλλά».

β) άλλωστε → έμφαση και προσθήκη

δηλαδή → επεξήγηση

όταν → χρονική σχέση

λοιπόν → συμπέρασμα

B3. α) εγκωμίασαν = επιδοκίμασαν, επαίνεσαν, εξύμνησαν

ευχαρίστηση = ικανοποίηση, τέρψη, απόλαυση

συναναστροφής = συγχρωτισμού, επαφής, σχέσης, παρέας

ακατάλυτη = αφθαρτή, ανθεκτική, στερεή, αδιάβρωτη

φθείρεται = αλλοιώνεται, διαβρώνεται, καταστρέφεται

β) οικεία ≠ άγνωστα, ανοίκεια, εχθρικά, ξένα, αλλότρια

επιδέξιος ≠ αδέξιος, ανίκανος

ωφέλεια ≠ βλάβη, ζημία

αξία ≠ απαξία, απαξίωση

αυστηρό ≠ ευνοϊκό, ευμενές, επιεική

B4. α) Τα εισαγωγικά στη φράση «διά το χρήσιμον» χρησιμοποιούνται για την αυτούσια μεταφορά και παράθεση ειδικών όρων από την αρχαία ελληνική γλώσσα, συγκεκριμένα αναφέρονται αριστοτελικοί όροι.

Στην περίπτωση του ρήματος «αγαπά» αποδίδει με τα εισαγωγικά, εμφατικά, την ειρωνική χρήση της λέξης, προσδίδοντάς της και μεταφορική χροιά. Επίσης, περιορίζει και σχετικοποιεί το νόημα της λέξης.

Τέλος, η παρένθεση στη φράση «υλικό ή ηθικό» χρησιμοποιείται με σκοπό να επεξηγήσει τη λέξη «κέρδος» που προηγείται, προσθέτοντας διευκρινιστικά στοιχεία, που θα μπορούσαν να παραλειφθούν.

β) Το **β' ενικό πρόσωπο** χρησιμοποιείται προκειμένου να δημιουργήσει κλίμα οικειότητας στην επικοινωνία του πομπού με το δέκτη. Επιπλέον, προσδίδει στο λόγο ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα, θεατρικότητα, δραματικότητα, διαλογικό χαρακτήρα, ενώ το ύφος χρωματίζεται με διδακτικό τόνο και προφορικότητα. Το **α' πληθυντικό πρόσωπο** προσδίδει κι αυτό ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα, οικειότητα στο λόγο, ενώ αναδεικνύει την καθολική ισχύ όσων λέγονται. Επιπλέον, ο πομπός επιτυγχάνει έτσι να ευαισθητοποιήσει τους δέκτες κατά τον καλύτερο και πιο αποτελεσματικό τρόπο, εκκινώντας ένα είδος έμμεσου διαλόγου μαζί τους, αποσκοπώντας στη διέγερση του προβληματισμού και της συμμετοχής τους στο θέμα.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1.

α) Πρόλογος

Αγαπητοί καθηγητές και γονείς,

Αγαπητοί συμμαθητές,

Η σημερινή σχολική εκδήλωση αποτελεί ιδεώδη αφορμή να θίξουμε ένα θέμα οικείο σε όλους μας, που σχετίζεται με τις διαπροσωπικές σχέσεις του σύγχρονου ανθρώπου. Με δεδομένο το γεγονός ότι οι τελευταίες διέρχονται κρίση στις μέρες μας, θεωρώ ότι είναι αναγκαίο να αναφερθούμε στα γνωρίσματα της αληθινής φιλίας, την οποία όλοι έχουμε ανάγκη. Σημαντική θα ήταν επίσης και η ειδικότερη αναφορά στην

επίδραση που ασκούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων σε μια εποχή ατομικισμού, ανταγωνισμού και χρησιμοθηρίας, όπου ο μονήρης ανθρώπινος βίος δεν αποτελεί επιλογή πάντοτε, αλλά συχνά καταφυγή ή αναγκαιότητα.

α) Χαρακτηριστικά γνωρίσματα γνήσιας φιλίας

- Στον πνευματικό τομέα: ικανότητα διεξαγωγής γόνιμου διαλόγου, απουσία ισχυρογνωμοσύνης και προκαταλήψεων, διαλλακτικότητα. Στον κριτικό τομέα : ανιδιοτελής, καλοπροαίρετη, αλλά ειλικρινής, αυστηρή, επικοδομητική άσκηση κριτικής, παροχή συμβουλών και ηθικής υποστήριξης σε οποιαδήποτε δυστοκία ή κρίσιμη καμπή του βίου.
- Στον ηθικό τομέα: ειλικρίνεια, καθαρότητα σκέψης και ήθους, ευθύτητα, τιμιότητα, ανιδιοτέλεια, έλλειψη σκοπιμότητας, απουσία εγωκεντρισμού, σεβασμός στην προσωπικότητα και τα δικαιώματα του άλλου, αποδοχή διαφορετικότητας, αυτοθυσία, αφοσίωση
- Στον κοινωνικό τομέα: πνεύμα ομαδικότητας, αλληλοβοήθεια, συνεργασία, διάθεση προσφοράς και στήριξης αγαπημένων προσώπων
- Στον ψυχικό τομέα: ψυχική επαφή, αυθόρμητη έκφραση συναισθημάτων, ανάπτυξη αισιοδοξίας

β) Μεταβατική παράγραφος :

- Βέβαια, η γνήσια φιλία στη σύγχρονη εποχή παρεμποδίζεται από τις αχανείς αποστάσεις των μεγαλουπόλεων και τον αναγκαστικό συγχρωτισμό πολυποίκιλων διαφορετικοτήτων, ενώ υπονομεύεται από το ατομικιστικό πνεύμα και τις έκπτωτες κοινωνικές και ηθικές αξίες. Σε αυτό ακριβώς το σημείο, κυρίες και κύριοι, αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, του πολυεργαλείου, που έχει εμφαιτικά και πολυσχιδώς ενταχθεί στην καθημερινότητα όλων μας, του διαδικτύου, για τη δημιουργία σχέσεων φιλίας μεταξύ των ανθρώπων.

Θετικός ρόλος μέσων κοινωνικής δικτύωσης /διαδικτύου :

- Απλό στη λειτουργία του, οικονομικά προσιτό στους πολλούς, με απειράριθμες δυνατότητες άμεσης επικοινωνίας με το διπλανό διαμέρισμα της πολυκατοικίας μας ή με την πιο απομακρυσμένη ήπειρο, με γραπτά μηνύματα, με

φωτογραφίες, μέσω skype ή μέσω των πολλών και διάφορων ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, το διαδίκτυο έχει συρρικνώσει τις αποστάσεις και τα κόστη της ανθρώπινης επικοινωνίας.

- Και όχι μόνο αυτό, αλλά για τους ανθρώπους, που δεν απολαμβάνουν το χάρισμα της αστραφτερής δημοφιλίας, που ξεφεύγουν από τα μαζικά πρότυπα στην εμφάνιση, στη συμπεριφορά, στις επιλογές κάθε είδους, για τους πιο συνεσταλμένους ή τους ανθρώπους με ασφυκτικά ωράρια εργασίας, με πολλαπλούς ρόλους και υποχρεώσεις, τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο, που δεν προλαβαίνουν να καλλιεργήσουν με επάρκεια τις διαπροσωπικές τους σχέσεις με τους παραδοσιακούς τρόπους κοινωνικής συναναστροφής, το διαδίκτυο είναι ο δικός τους τόπος και τρόπος κοινωνικής δικτύωσης.

- Αλλά και για τους πιο φιλοπερίεργους, αυτούς που επιδιώκουν τη γνωριμία και την εξοικείωση με διαφορετικούς ανθρώπους από όλο τον κόσμο, με διαφορετικούς πολιτισμούς, ηχοχρώματα και οσμές, αξίες και πρότυπα διαμόρφωσης της προσωπικότητας και της κοινωνικής τους συμπεριφοράς και επικοινωνίας, το διαδίκτυο είναι το μέσο της παγκόσμιας διαδικτύωσης, της πολυπολιτισμικής επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.

- Έτσι, άνθρωποι και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες επικοινωνούν, αλληλοαποκαλύπτονται, αλληλοεπιδρούν, εξοικειώνονται με τις παντοειδείς διαφορετικότητες. Έτσι, αίρονται οι προκαταλήψεις, οι προλήψεις, οι φανατικές και ρατσιστικές δαιμονοποιήσεις της κάθε λογής διαφορετικότητας.

- Η μοναξιά, η αποξένωση, η περιθωριοποίηση εφήβων, νέων, μεσηλικών και ηλικιωμένων με τη χρήση του διαδικτύου αποτελούν παρελθόν. Για όλους μας κάπου στον πλανήτη υπάρχει ένας τουλάχιστον άνθρωπος ή, όπως συνήθως ισχύει, πολλοί περισσότεροι για να μοιραστεί ο καθένας τα ενδιαφέροντα, τους προβληματισμούς, τις απόψεις, τα προβλήματα, τις ιδέες του μαζί τους.

Αρνητικός ρόλος :

- Δεν υπάρχει η δυνατότητα να χτιστούν αληθινές σχέσεις εμπιστοσύνης διαδικτυακά, καθώς ο καθένας μπορεί να ψεύδεται για το ποιος είναι, για το φύλο του, την ηλικία του, την ιδιότητα και τα ενδιαφέροντά του, άρα πρόκειται συχνά για επίπλαστες, κίβδηλες επαφές μεταξύ ανθρώπων που φορούν προσωπίο

- Πολύ συχνά πίσω από ένα ανθρώπινο προφίλ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να κρύβεται ο οποιοσδήποτε, να κρύβεται ένα πρόσωπο

επικίνδυνο, ένας εγκληματίας που θα παρασύρει το άτομο και θα το εκμεταλλευτεί ποικιλοτρόπως – οικονομικά, ψυχολογικά, σεξουαλικά, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις παιδιών ή εφήβων που μπορεί να πέσουν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης από επιτήδειους που «στήνουν» πορνογραφικές σελίδες και παγιδεύουν αθώα πλάσματα

- Αρκετές φορές, οι φιλικές αυτές σχέσεις είναι εικονικές, δεν πρόκειται, δηλαδή, για αληθινή φιλία, καθώς τα άτομα δε γνωρίζονται καν μεταξύ τους και συνάπτουν επιδερμικές επαφές χωρίς ουσία, που στηρίζονται σε αποδοχή αναρτήσεων ή επιβράβευση φωτογραφιών, προσφέροντας μόνο ποσοτικές και όχι απαραίτητα ποιοτικές επαφές.

- Πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος του bullying μέσω διαδικτύου, καθώς το άτομο κυρίως σε νεαρή ηλικία – χρησιμοποιεί την κατά περίπτωση ανωνυμία του διαδικτύου, για να εκφοβίσει, να τρομοκρατήσει και να ασκήσει λεκτική ή ψυχολογική βία σε άλλο άτομο, το οποίο επιθυμεί να υποβιβάσει ή και να εκμηδενίσει

- Όταν εμφανιστεί στον άνθρωπο μια πραγματική δυσκολία, ένα από πρόβλημα, δεν μπορεί να βασιστεί στους διαδικτυακούς του φίλους, για να το αντιμετωπίσει, γιατί τους περισσότερους δεν τους γνωρίζει εκ του σύνεγγυς

- Όσο περισσότερο επενδύει κάποιος σε φιλίες του διαδικτύου τόσο περισσότερο αδιαφορεί για την επένδυση σε πραγματικές διαπροσωπικές σχέσεις, με αποτέλεσμα να εντείνεται η μοναξιά του, αφού δεν έχει γύρω του ανθρώπους που να τον νοιάζονται και να τον αγαπούν, δε βιώνει μία φιλία « χτισμένη», μέσα από πραγματικά βιώματα, εμπειρίες, αναμνήσεις, αξιολογήσεις.

Επίλογος :

Είναι, λοιπόν, αλήθεια, αγαπητοί καθηγητές, γονείς και συμμαθητές, ότι οι ανθρώπινες σχέσεις στη σύγχρονη εποχή έχουν διαταραχθεί σοβαρά από την ανταγωνιστική χρησιμοθηρία της εποχής, ενώ οι έκπτωτες ηθικές αξίες δε φωτίζουν επαρκώς τη σκοτεινιά της αστικής μοναξιάς ή τον αμοραλισμό του ατομικισμού. Είναι, επίσης, αλήθεια ότι το διαδίκτυο με την πολυσχιδία των μέσων και ευκαιριών κοινωνικής δικτύωσης, που παρέχει, αποτελεί ένα σύγχρονο πολυεργαλείο γεφύρωσης των σύγχρονων επικοινωνιακών αδιεξόδων. Στο εσωτερικό του, βέβαια, ενεδρεύουν κίνδυνοι και παγίδες. Ωστόσο, η έγκαιρη και σε βάθος ενημέρωση γι' αυτούς από την εκπαίδευση, τα ΜΜΕ, την οικογένεια και τους ανθρώπους του πνεύματος, αλλά και η καλλιέργεια των ανθρωπιστικών αξιών θα μπορούσαν να κλείσουν αποτελεσματικά τις « κερκόπορτες » αυτού του εκπληκτικού σύγχρονου

μέσου και να βοηθήσουν στην ανάδειξη της φιλίας ως εγγύηση της σωτηρίας της ψυχής του ανθρώπου.

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο και την προσοχή σας.

Επιμέλεια Καθηγητών Φροντιστηρίων Βακάλη